

aut dignitates, vel officia et administrationes concedere, vel pœnam aliquam remittere et condonare audeant quovis modo respectivo, seu præsument, sub excommunicationis pœna eo ipso absque alia declaratione incurrenda.

(43. « Præterea (sunt præcisâ verba dictæ constitut.), præterea in casibus, in quibus fratribus dicti ordinis de jure, vel juxta illius constitutiones appellare, aut recursus habere licet, id non aliter deinceps fieri posse, auctoritate et tenore præsentis statuius et ordinamus, quam ut gradatim, a gravamine scilicet guardiani ad provincialem, a provinciali ad commissarium generalem familiæ (si de negotio et causa agatur familiam dicti commissarii concernente, alias immediate ad generalem), et ab isto ad ministrum generalem, ita ut causæ appellationis hujusmodi, antequam ab eodem ministro generali cognitæ et definitæ fuerint, extra dictum ordinem deferri et agitari nequeant. Quam quidem legem non solum in appellationibus, sed in quibuscunque recursibus, et querelis, aut causis inter dictos ordinis hujusmodi professores quoquomodo agitandis inviolabiliter observari, sub pœnis per memoratas ejusdem ordinis constitutiones præscriptis et in illis contentis ipso fa-

REFERENDARI CURIÆ ROMANÆ.

SUMMARIUM.

1. Referendarii utriusque signaturæ Papæ nobilitatis veræ privilegio decorantur. — 2. Comites Palatini creantur. — 3. Insignis Pontificiis, vel Pontificalibus, si abbates fuerint, in eorum ecclesiis uti possunt. — 4. Beneficia ubique existentia obtinere et retinere possunt. — 5. Studii occasione absentes fructus suorum beneficiorum percipiunt. — 6. Horas canonicas postpositis horis recitare valent. — 7. Litterarum Apostolicarum pro expeditione nihil solvunt referendarii, et eorum duo familiares. — 8. Testari possunt de bonis acquisitis ex beneficiis. — 9. Exempti sunt a jurisdictione

(1. Referendarii utriusque signaturæ Papæ nobilitatis veræ privilegio decorantur. Paul. III, const. 23, incip. *Debita consideratione*; Sixtus V, const. 41, incip. *Quemadmodum*.

(2. Comites Palatini creantur. Paul. III et Sixtus V, in *citatis constitutionibus*.

(3. Insignis Pontificiis vel Pontificalibus, si abbates fuerint, in eorum ecclesiis, uti possunt. Paulus III et Sixtus V, in *citatis constitutionibus*.

(4. Beneficia ubique existentia obtinere et retinere possunt. Paul. III et Sixtus V, in *cit. constitutionibus*.

(5. Studii occasione absentes, fructus suorum beneficiorum percipiunt. Paul. III et Sixtus V, in *cit. constitutionibus*.

(6. Horas canonicas postpositis horis recitare valent. Paul. III et Sixtus V, in *cit. constitut.*

(7. Illi, et duo eorum familiares nihil

cto absque alia pariter declaratione incurrendis. (44. Demum omnibus Romanæ curiæ tribunalibus, ac iudicibus, et quibusvis venerabilium fratrum S. R. E. præfatæ cardinalium congregationibus, nec non Sedis Apostolicæ nuntiis nunc, et pro tempore existentibus, ne fratrum dicti ordinis recursus, aut appellationes super cujuscunque causæ cognitione admittant, causasque ipsas cognoscant, nisi prius eis legitime constiterit, illas juxta præsens decretum per dictos superiores præscripto ordine servato cognitæ, et definitæ fuisse, sub pœna nullitatis actorum inde secutorum, auctoritate et tenore præsentis itidem harum serie interdicimus; ac omnibus, et singulis ordinis præfati professoribus sub pœnis in supradictis Gregorii prædecessoris litteris contentis, et contra inobedientes inflictis eo ipso irremissibiliter incurrendis, ne ipsi ad sæcularia tribunalia, ea quæ a dicti ordinis superioribus, vel ab hac Sancta Sede acta, aut decreta fuerint, sub quovis prætextu appellare, aut quovis modo recurrere audeant quoque, seu præsument, seu per interpositas personas præmissa peragere curent et faciant, dicta auctoritate prohibemus. » Vide tamen verb. APPELLATIO, art. 3, n. 29.

ordinariorum, ipsi, et eorum familiares. — 10. Referendarii officium est perpetuum. — 11. Antiani præcedunt aliis, etiamsi isti essent episcopi. — 12. Referendarii quas materias proponere possint in signaturis, et quas non? — 13. Referendarii signaturæ quales debent esse? — 14. Centum debent esse signaturæ justitiæ, et non plures? Et ex his septuaginta tantum signaturæ gratiæ. — 15. Referendarii signaturæ gratiæ et justitiæ in causarum expeditionibus ad quid teneantur et ad quid possint se extendere? — 16. Referendarius extra ecclesiam præcedere debet canonicis et dignitatibus, non tamen intra eam. — 17. Referendarii cedunt præcedentiam auditori confidentiarum.

solvunt pro expeditione litterarum Apostolicarum. Paulus III et Sixtus V, in *cit. constitutionibus*.

(8. Testari possunt de bonis acquisitis ex beneficiis. Paul. III et Sixtus V, in *cit. constit.*

(9. Exempti sunt a jurisdictione ordinariorum ipsi, et eorum familiares. Paul. III et Sixtus V, in *cit. constit.*

(10. Referendarii officium est perpetuum. Paul. III et Sixtus V, in *cit. const.*

(11. Antiani præcedunt aliis, etiamsi isti essent episcopi. Paul. III et Sixtus V, in *cit. constitut.*

(12. Referendarii quas materias proponere possint in signaturis, et quas non? Quando manus apponere, et quando non? In commissionibus quas causas possint ordinariis committere, quomodo debeant abbreviare lites? etc. Statuit Pius IV, const. 53, incip. *Cum nuper*.

(13. Referendarii utriusque signaturæ quales debent esse? statuit Sixtus V, const. 41, incip. *Quemadmodum*.

(14. Centum debent esse signaturæ justitiæ, et non plures; et ex his septuaginta tantum signaturæ gratiæ. Sixtus V, in *cit. constit. incip. Quemadmodum*.

(15. Referendarii signaturæ gratiæ et justitiæ in causarum expeditionibus ad quid non teneantur et ad quid possint se exten-

REFRACTARI.

Refractarii bullæ *Unigenitus*, an et quando sint a sacra Eucharistia et viatico repellendi? Vide tom. VIII, verb. VIATICUM, ubi ad lit-

dere? omnia distincte statuit Paulus V, const. 71, incip. *Universi*, tit. *De signaturæ gratiæ et justitiæ*.

(16. Referendarius extra ecclesiam præcedere debet canonicis et dignitatibus, non tamen intra eam. Sac. congregat. Rit., in *Veronen.*, 6 Junii, et 4 Julii 1626.

(17. Referendarii cedunt præcedentiam auditori confidentiarum. Sacra congreg. Rit., 6 Decembr. 1621.

teram affertur novissima constitutio Bened. XIV, id declarans cum pluribus aliis ad rem facientibus.

REGALIA, EJUSQUE JUS.

Hæc speciatim de regalia.

(1. Regalia jus est et facultas regibus concessa, fructus et proventus vacantis episcopatus (cujus electio ad regem pertineat) percipiendi, et beneficia, ac præbendas curæ animarum expertes, interim conferendi.

(2. Unam ex præcipuis causis, quæ S. Thomæ Cantuariensi exilium, mortemque attulit, regaliam fuisse certum est, Henrico II Angliæ rege fructus vacantium ecclesiarum usurpante, novasque electiones, quo diutius frui posset, in longum trahente: quem abusus, cum S. Thomas non ferret, gratia, loco et vita exiit.

(3. In Gallis nonnisi sub undecimo sæculo finem regalia irrepsit; sed abusus in dies crevere, nec concilium Lugdunense œcumenicum anni 1274, satis illos coercuit can. 12, imo eo tandem devenit, ut (quod frustra alioquoties a regiis ministris tentatum fuerat, adversante semper, et vincente clero), jus regaliam ad omnes Gallici imperii provincias, a Ludovico XIV tribus edictis a. 1673 et 1674 extenderetur.

(4. Innocentius XI nihil eorum, quæ Pontificiam Majestatem studiumque vindican-

dorum canonum decerent, omisit, ut tanto malo occurreret. Episcopi tamen metu adacti (si duos excepias, Alactensem et Apamiensem, qui sancto Pontifici adhæserant ut ei insidias struerent, et Jansenianæ sectæ, cui addicti quam maxime erant, illum, fieri si posset, conciliarent); episcopi, inquam, metu adacti, licet faterentur, « Regaliam ex tolerantia Ecclesiæ, non jure aliquo regio provenire; esse servitutem canonicæ et naturali ecclesiarum libertati oppositam, et ideo a concilio Lugdunensi ad loca, ubi hactenus inoleverat restrictam, nec extendi a regiis posse, sed solo Ecclesiæ consensu, » sibi cedendum existimarunt, repugnante Pontifice.

(5. Præter Maimburgum, qui nonnulla de regalia sparsim in postremis, quos edidit, libris attigit, Natalis Alexander dissertationem octavam ad sæculum XIII et XIV Regaliæ defendendæ destinavit. Utrumque eminent. Cælestinus Sfondrati in *Gallia vindicata* confutavit. Nec tamen omittendæ P. Roncagliæ in eam Natalis dissertationem animadversiones.

REGIMEN.

SUMMARIUM.

1. Triplex est regendi forma, scilicet monastica, œconomica et politica. — 2. Quæ sit monastica? — 3. Quæ œconomica? — 4. Quæ sit politica? — 5. Forma regendi politica est triplex, scilicet monarchica, aristocratica et democratica. — 6. Quæ sit forma regendi monarchica, seu regimen monarchicum. — 7. Quæ sit forma regendi aristocratica, seu regimen aristocraticum? — 8. Quæ sit forma regendi democratica, seu regimen democraticum? — 9. Quidquid sentiant alii, regimen monarchicum est cæteris præstantius. — 10. Adducitur probatio.

(1. Triplex est regendi forma, scilicet monastica, œconomica et politica. Prima circa privatæ personæ mores instituendos; secunda circa regendam familiam, tertia circa Rempublicam gubernandam occupatur. *Communis*.

(2. Monastica igitur est, qua quilibet se,

— 11. Affertur et solvitur objectio. — 12. Jus regis prædictum a Samuele Israeliti, intelligendum est de usurpato et injusto. — 13. Forma regendi politica secundum aliquos est quintuplex. — 14. Regimen Ecclesiæ est monarchicum sine permistione aristocratice et democratice; et affertur probatio, ad n. 15. — 16. Adducitur et solvitur objectio, ad n. 17. — 18. Affertur plurima a Romanis Pontificibus sine concilio definita, et præcepta, quæ a tota Ecclesia prout ab eis fuerunt ordinata recepta et observata sunt, et in dies recipiuntur et observantur, ad n. 20. — Subnectuntur *Addit. ex aliena manu*, a n. 21 ad n. 27.

suosque personales mores ad regulam rectæ rationis componit. Monastica enim docet qualiter quævis privata persona suos personales actus recte ac juste moderetur, rebellem portionem inferiorem superiori subijciendo, omnesque suas actiones ad rectum rationis dictamen componendo et hu-

jusmodi. (3. OEconomica est, qua caput et rector domus et familiae, suos liberos ac subditos recte gubernat: aconomia enim instruit quomodo in familia sit honeste ac probe vivendum; ad quod teneantur genitores, liberi, superiores, subditi, servi et hujusmodi. (4. Politica est, qua populus, seu Respublica gubernatur; politica enim demonstrat quomodo regenda sit civitas et provincia, quae spectent ad principem, quae ad subditos, quae sint leges condendae, quae artes et professiones sint excolendae, quae praemia probis, quae improbis supplicia debeantur pro bona ac pacifica Reipublicae conservatione. Sic in re communissima.

(5. Politica forma regendi Rempubliam est triplex, scilicet monarchica, aristocratica et democratica. In politica enim aut unus tantum regit caeteros, et hoc regimen dicitur *monarchia*, cujus contrarium vitium est tyrannis; aut pauci, iique optimates ac divites, et est *aristocratia*, cui opponitur *oligarchia*, hoc est factio paucorum; aut denique omnes nobiles, et plebei, seu saltem plures nobiles, et plebei ex populi electione promiscue imperant, et est *democratia*, hoc est populi totius imperium, cui adversatur ochlocratia, quae populi confusionem significat. *Communis*.

(6. Regimen ergo monarchicum seu forma regendi monarchica, est, cum tota regendi potestas residet apud unum; monarchia enim est illa, in qua summum imperium sine superioris, aut aequalis populi, vel alterius principis consortio exercetur, ut in Gallia, etc. (7. Regimen aristocraticum, seu forma regendi aristocratica est, cum pauci, et ipsi optimates, ac divites regunt; aristocratia enim illa dicitur, in qua nobilior pars Reipublicae supremam potestatem in illa habens, imperium absolutum exercet in caeteros, ut apud Venetos, Januenses, etc. (8. Regimen democraticum, seu forma regendi democratica est, cum totus populus regimen habet; aut saltem aliqui tum ex nobilibus, tum ex plebeis ex populi electione, seu est illa, in qua tota jurisdictio formaliter, et subjective residet in tota communitate; ministerialiter vero, et quoad executionem ex arbitrio ipsius communitatis particularibus ministris convenit ministerium, et potestatis executio, ut quondam Athenis, et nunc in Batavia. Sic in re communis.

(9. Quenam vero ex supradictis regendi formis melior ac utilior sit? magna est controversia. Plures enim, praesertim haeretici, inter quos signanter Calvinus, lib. iv, *Institut.*, cap. 6, § 9, et cap. 20, § 8, ad impugnandam ecclesiasticam monarchiam, volunt ex tribus dictis formis meliorem ac perfectiorem esse aristocraticam, et omnium deteriore esse formam regendi monarchicam, praesertim in toto Orbe terrarum, aut in universa Ecclesia constitutam. Nos vero absolute concludimus, quod ex dictis tribus formis nobilior, perfectior et praestantior sit forma regendi monarchica. Sic teste eruditiss-

(96) Et Zaccharia, t. I, *Antisebr. Italici* diss. 1, cap. 3.

simo Bellarmino, tom. I, *De Romano Pontifice*, cap. 2, (96) veteres omnes scriptores Hebraei, Graeci, Latini, theologi, philosophi, oratores, historici ac poetae, quos ibi ad longum adducit, et nos brevitatis gratia apud ipsum videndos relinquimus, breviterque rationes pro nostra sententia adducimus.

(10. Probatur igitur nostra conclusio, quia regimen monarchicum perfectissimum Dei regimen imitatur: sicut enim omnia solius Dei regimini, et imperio subjacent, sic in monarchia omnes subditi principis monarchici legibus obtemperant. Tum quia hanc monarchicam regiminis formam Deus ipse constituit in populo Judaico, apud quem uti monarchici principes imperarunt primo patriarchae, ut Abraham, Jacob, Judas, et caeteri alii; deinde duces, ut Moyses, Josue et alii; tum iudices, ut Samuel, Samson et alii; postea reges, ut Saul, David, Salomon; postremo iterum duces, ut Zorobabel et Machabaei. Abraham enim *Genes.* xiv, sine cuius senatus aut magistratus dependentia bellum gessit adversus quatuor reges. Judas, *Genes.*, xxxviii, de se solo nrum suam, quae stupri fuerat accusata, igni adjudicavit. Moyses *Exodi* xxxii, ut verus et summus princeps populi Hebraei una die occidi jussit illa tot millia Hebraeorum, qui erexerunt vitulum aureum; sicque dici potest idem omnino de iudicibus, qui de se sine ulla ab aliis dependentia, et bella gerebant, et reos morti adjudicabant, ut patet *Judic.* viii de Gedeon, qui post victoriam de Madianitis occidit septuaginta viros urbis Socoth, et turrim Phanuel subvertit. Tum etiam, quia monarcha respicit honorem regni, tanquam suum proprium, sicque omnes suas vires et curas impendit ad illud defendendum, ac recte justeque regendum; in regimine autem aristocratico et democratico, ubi multi regunt, nascitur ambitiosa contentio inter ipsos, ita ut alii alios impediant, aut saltem alii alios respicientes, in collegas suos onus regiminis rejiciant, sicque nemo bono communi serio intendat, ac quisque quaerat, quae sua sunt, non quae reipublicae, ut non pauca exempla demonstrant, adeoque stat vera nostra conclusio, quod forma regendi monarchica perfectior, ac praestantior sit forma regendi aristocratica et democratica.

(11. Nec valet objicere, quod Israelitae lib. I *Reg.* viii, petentes sibi dari regem, *Constitue nobis regem da nobis regem*, fuerint a Samuele propheta ex parte Dei acriter reprehensi, adeoque regimen monarchicum debeat potius censeri damnandum quam aliis praefendum. Non valet, inquam, quia non fuerunt reprehensi Israelitae regem petentes, quasi regis regimen esset culpandum, cum ipsemet Deus Regis regum nomen sibi vindicet; sed idcirco reprehensi fuerunt, quia ablegato Dei regimine per duces et iudices, nullo modo a populo sibi subjecto, sed a solo nutu

regis Dei pendentes exercito petebant dari sibi regem, qualem universae habent nationes, ibi n. 5, *Constitue nobis regem, ut judicet nos, sicut et universae habent nationes*, id est qui populum regat, non ex nutu Dei, sed pro suo beneplacito et peregrinis aliis institutis, quae, auctore diabolo, barbare et idololatrae habent nationes, atque usurpant; ut clare colligitur ex ipsamet Domini ad Samuelem responsione: *Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus, quae loquuntur tibi: non enim te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos*. Hinc jubet Deus Samuelem, ut narret caeco populo quale jus usurpatoris sit rex (97), quem similem regibus aliarum nationum petebant, *Prædic eis jus regis*, etc. (12. Quod jus in tali loco non est intelligendum de vero ac justo, sed de usurpatio et injusto, ut optime docet sanctus Thomas, lib. iii *De regimine principum*, cap. 11 (98), et 1-2, q. 105, vers. 1 et 2, et teste Tirino in cit. cap. 8. Sanctus Gregorius, Cajetanus, Abulensis et Vatablus, ac alii passim; jus enim verum et justum regum regulandum est juxta leges ab eis observandas praescriptas *Deuteronomii* cap. xvii.

(13. Forma regendi politica per aliquos quintuplex distinguitur, adjectis videlicet despotica et mista. Regimen despoticum seu forma regendi despotica est, cum tota regendi potestas nedom apud unum residet, sed insuper ita dominatrix est, ut inter imperantem et subditos se habeat velut dominus ad mancipia, et plane arbitra de substantiis, ac vita subditorum, ceu penes Turcarum imperatorem. Regimen mistum seu forma regendi mista est, cum plures potentiae non subordinatae necesse conveniunt ad efformandas vel mutandas leges, ut in Germania; seu potius est, cum regendi potestas participare quasi videtur de monarchico, aristocratico et democratico, ut in Anglia, ubi adest rex et duplex senatus, seu consilium, superius unum, inferius aliud. Num vero haec ad praefata sint satius reducenda vel specie discernenda, non est multi momenti hic ad trutinam ponere.

(14. Regimen Ecclesiae catholicae est monarchicum sine permistione aristocratiae et democratiae: ita Octavius Tudertinus episcopus Assiensis, *Introduc. ad lectur. offic.*, disp. 2, art. 1; Boyvin, *Theolog. Scoti*, t. IV, disp. 2, *De Summo Pontifice*, q. 2 et 3; Matthæus, in *Opere dogmatic. controvers.* 4, c. 3, cum plurimis aliis. Sicque sentire videtur Pius II, constitut. incip. *In minoribus*, § 10, ubi sic habet: « Inter caetera gubernationum genera communis philosophorum sententia est, prestare monarchiam. » Et infra: « Liquet igitur unum in Ecclesia caput esse, et unum principem, quia pax populi ex uno rectore dependet, et pluralitas principum

(97) Seu potius ad regem pertineret. Bossuet, *admonit.* 5, *ad Protest.*, n. 58, ubi verum jus regis hic describi evidenter ostendit.

(98) Animadvertend. cum doctiss. Echardo, *Bi-*

discordiam parit; Christus Ecclesiae suae in ultimo Testamento pacem reliquit, et pacem multis verbis commendavit. Dedit ergo et regimen pacis amicum, id est *monarchicum*, sub B. Petro et successoribus ejus, administrari cuncta praecipiens demandata. » Si igitur inter caetera gubernationum genera ex Pontificio testimonio, et ut nos supra ostendimus, communiter tenetur, optimum, perfectissimum et praestantissimum esse regimen monarchicum, nemo inficiari potest, Ecclesiae regimen debere esse monarchicum; cum pro certo tenendum sit, quod Christus Ecclesiae suae sponsae, pro qua mortuus est, melius, perfectius et praestantius inter tria gubernationum genera, reliquerit ac tradiderit. Hinc in sacra Scriptura Ecclesia nuncupatur variis nominibus, quae monarchiam redolent. *Cant.* vi vocatur *Exercitus ordinatus*; *Matthæi* xiii, *regnum*; *Joan.* x, *ovile*; *I ad Corinth.* xii, *corpus*; *I ad Timoth.* iii, *domus*; *I Petri* iii, *navis*. Unde sicut exercitus bene ordinatus ab uno duce regitur, regnum ab uno rege, ovile ab uno pastore, corpus ab uno patrefamilias, navis ab uno gubernatore: ita Ecclesia ab uno solo supremo moderatore regi et gubernari debet; alias, si plures supremi rectores essent, confusio et divisio oriretur, juxta illud divi Augustini, serm. 15, *De verbis Domini*, ibi: « Da unum, et populus est; tolle unum, et turba est; quid est enim turba, nisi multitudo turbata? »

(15. Confirmatur ex doctoribus Parisiensibus, quorum aliqui, licet supremam Ecclesiae auctoritatem constituent in concilio, alii tamen ipsam in Summo Pontifice recognoscunt, ut cardinalis Alliaccensis, qui *Tractat. de origine ecclesiastica potest.*, conclus. 2, sic expresse fatetur: « Ideo Dominus praevidens schisma et dissensionem contulit Petro et successoribus suis auctoritatem disponendi ministros Ecclesiae, et determinandi eorum jurisdictionem, dicens, *Pasce oves meas*, sis rector et praelatus generalis, ad quem pertineat regimen regali ovium et ovilis. » Gerson cancellarius Parisiensis, *Lib. de infallibilit. Papae*, considerat. 8, sic expresse dicit: « Nullam politiam in Ecclesia instituit Christus, praeter monarchicam, et quodammodo regalem: et oppositum sentientes, quod videlicet fas est dicere plures Papas, aut quilibet episcopus in sua diocesi est Papa, vel pastor supremus aequalis Papae Romano, errat in fide et unitate contra articulum hunc, *Et Unam Sanctam Ecclesiam*; et si pertinaces maneant, judicandi sunt haeretici, sicut Marsilius de Padua, et quidam alii. » Almainus, *De suprema potest. ecclesiast.*, c. 1, sic expresse habet: « Christus fuit sapientissimus, quia plenus sapientia, et quod instituerit optimam politiam; et quod optima politia

blioth. Script. ordin. praed., tertium et quartum librum de regimine principum, fetum non esse sancti Thomae. Ita ille; tom. I, pag. 536.

debet regi regimine regali, ut dicit Aristoteles, in *Polit.*, ita ut unus sit, qui in quemque habeat potestatem, et nemo in eum; » ergo dicendum est, quod Christus instituit in Ecclesia formam regendi monarchicam sine permistione aristocratiae et democratiae, non temperatam ipsa aristocratia, ut est in regno Poloniae, ubi rex non habet plenam et absolutam potestatem circa omnia, sed necesse est ut accedat optimatum auctoritas; nec temperatam ipsa democratia, ut est in regno Angliae, ubi rex de se solo nihil disponere potest, nisi dependenter a parlamenti nobilium et plebeiorum, vulgo nuncupati, *Parlamento alto, e Parlamento basso.*

(16. Dices: Romanus Pontifex pro definiendis rebus fidei, morum et disciplinae, aliisque gravibus dubiis congregat concilia, tum generalia, tum provincialia episcoporum (99), ut patet ex innumeris sic congregatis conciliis: ergo Romanus Pontifex non habet supremam et absolutam independentem auctoritatem, sed solam dependentem ab episcoporum iudicio et auctoritate, adeoque ejus Ecclesiae regimen non est pure monarchicum, sed aristocratia temperatum.

(17. Respondetur, quod licet a Romanis Pontificibus plura fuerint convocata concilia, tum generalia, tum provincialia, id solum fuit de solemnitate et congruentia, ut nempe definitiones Pontificiae solemniores essent, facilius executioni mandarentur, et convocatis ex omni, seu majori natione Patribus, et inspectis cujusque nationis consuetudinibus et indigentis, facilius et convenientius leges communes et municipales cujusque provinciae commodius disponi et approbari possent. Non autem id factum est de necessitate, quasi Papa sine concilio non possit de sola sua suprema monarchica auctoritate infallibiliter definire. An quia rex, v. g. Germaniae, Galliae, Hispaniae, Sardiniae, et hujusmodi, ad condendas commode et provide leges, suos magistratus, jurisque peritos in comitiis regni convocat, suprema et absoluta auctoritas ferendi leges, non in solo rege, sed etiam in subordinatis magistratibus ac ministris reperitur? Nemo sane mentis, quantumvis minimae cognitionis, id diceret. Si ergo nemo auderet hanc negare regi monarchicam auctoritatem in suo regno temporali, quis audebit hanc monarchicam jurisdictionem negare Romano Pontifici supremo totius Ecclesiae principi in S. Petro ab ipso Christo Domino instituto? *Matthaei xvi, ibi: Tu es Petrus, et super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo claves regni caelorum, et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis;* et Joann. ultimo, ibi: *Pasce oves meas.* Vid. tom. V, verb. PAPA.

(18. Tum quia innumera a Romanis Pontificibus sine conciliis, et absque ullo interventu episcoporum, fuerunt definita praercepta, et ordinata, quae a tota Ecclesia, pro-

ut ab eis fuerunt statuta, et recepta et observata sunt, ac in dies recipiuntur et observantur. In tribus enim primis saeculis nullum habitum fuit concilium, et tamen Romani Pontifices sola sua suprema monarchica auctoritate plures haesiarchas condemnarunt. Sic Cerdon damnatus fuit ab Higinio, Marcion ab Eleuthero, Theodorus Coriarius a Victore, Pelagiani, Valentiniani, Novatiani, et multi alii ab aliis Summis Pontificibus; et horum omnium haereses tanquam sufficienter damnatas illico tenuit universalis Ecclesia.

(19. Item sine concilio Joan. XXII, constituit. incip. *Vas electionis*, plures damnavit propositiones, quae in ipsa referuntur. Benedictus XII, constitution. incip. *Benedictus Deus*, definivit, animas decedentes in gratia, et non egentem purgatione aliqua, vel ea peracta, si egeant, statim gaudere ante iudicium universale Dei visione faciali, et intuitiva, et animas decedentes in peccato mortali statim ad poenas infernales descendere. Martinus V, constituit. *Inter cuncta* damnavit 48 articulos Joannis Wicleff, et alios 30 Joannis Huss. Eugenius IV, constitution. incip. *Latentur*, et alia incip. *Exsultate*, ac alia incip. *Cantate*, varios articulos ad fidem catholicam spectantes definivit et explicavit. Sixtus IV, constituit. incip. *Licet*, proseripsit varios errores Petri de Osma. Leo X, constituit. incip. *Pastor* damnavit pragmaticam sanctionem adversus facultatem, potestatem et dignitatem Romani Pontificis; et constituit. incip. *Earsurge* proseripsit 41 errores Lutheri, eumque cum suis sequacibus damnavit et excommunicavit constituit. incip. *Decet*. Paulus V, constituit. incip. *Quorundam*, declaravit haereticos negantes trinitatem Personarum in divinis in unitate divinae essentiae, aut divinitatem Jesu Christi, etc. S. Pius V, constituit. incip. *Ex omnibus*, damnavit lxxix propositiones Michaelis Baii. Sixtus V, constituit. incip. *Caeli et terra*, condemnavit astrologiam judiciariam. Clemens VIII, constituit. incip. *Sanctissimus*, damnavit sententiam docentem licere confiteri per litteras confessario absentem. Urbanus VIII, constituit. incip. *In eminenti*, prohibuit librum, cui titulus *Augustinus Cornelii Jansenii, olim episcopi Iprensis*. Innocentius X, constituit. incip. *Cum occasione*, ut haereticas proseripsit quinque propositiones d. Jansenii. Item per decretum congregationis Sancti Officii sub die 29 Januar. 1647, ut haereticam damnavit propositionem asserentem, Paulum non fuisse subjectum Petro, sed in primatu aequalem. Alexander VII, constituit. incip. *Ad sanctam*, definivit praedictas quinque Jansenii propositiones reperiri in libro Jansenii, et in sensu ab eodem Jansenio intento damnatas fuisse. Item duobus aliis decretis die sub 24 Septembr. 1665, et 18 Martii 1666 respective damnavit xlv propositiones ad materiam moralem spectantes. Innocent. XI, sub die 2 Martii

1679, proseripsit lxxv propositiones circa eandem materiam: et constituit. incip. *Ad abolendam*, damnavit lxxviii propositiones Michaelis de Molinos. Alexander VIII, die 24 Augusti 1690, duas propositiones proseripsit, et alias xxxi, sub die 7 Decembris ejusdem anni. Innocent. XII, constituit. incip. *Cum alias*, damnavit xxiii propositiones archiepiscopi Cameracensis. Clemens XI, constituit. incip. *Vineam Domini*, declaravit, « Obedienciae, quae praesertim Apostolicis constitutionibus (Innocentii X et Alexandri VII, editis adversus propositiones Jansenii) debetur, obsequioso silentio non satisfieri, sed damnatum in quinque praefatis propositionibus Jansenii libri sensum, quem illarum verba praeserunt, ab omnibus Christifidelibus, ut haereticum, non ore solum, sed et corde rejici, ac damnari debere. » Item constituit. incip. *Unigenitus*, damnavit xi propositiones excerptas ex libro Gallico idiomate impresso. Quorum omnium Pontificum decreta et statuta licet extra concilia, fuerunt statim a tota Ecclesia recepta et fideliter observata, prout in dies prompte recipiuntur et fideliter observantur.

(20. Unde concludendum est Romanum Pontificem habere totius Ecclesiae regimen pure monarchicum, nec indigere aliqua concilii convocazione pro definiendis rebus fidei, morum et disciplinae, aliisque gravibus dubiis, prout expresse pro damnandis etiam haereticis necessitas conciliorum excluditur a S. Augustino, lib. iv *contra duas Epistolae Pelagianorum*, cap. 12, ibi: « An vero congregazione synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur, quasi nulla haeresis aliquando, nisi synodi congregazione damnata sit, cum potius rarissimae inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis existerit? » Et a S. meo Bernardino Senensi, in *Mariali*, p. 3, sermon. 3, expresse dicente, quod magis est standum sententiae Summi Pontificis, quam sententiae totius mundi, ibi: « Cum Papa sit Christi vicarius, et gerat vicem Dei in terris: ex quo sequitur, quod habeat plenitudinem potestatis; et illud quod facit, praesumitur facere auctoritate Dei; ideo ipso approbante aliquid, et nos debemus approbare; imo ipsius sententiae est magis standum quam sententiae totius mundi. »

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(21. Monarchia, aristocratia et democratia modi sunt simplices regiminis. At omnes hi regiminis modi ultro citroque misceri possunt, et quidem tripliciter. (22. Vel enim dividuntur majestatis jura, ut v. g.

REGULARIS PRAELATUS.

SUMMARIUM.

1. Praelati nomen unde dictum? — 2. Praelatura quid sit? — 3. Praelati regulares supremi sunt generales, medii sunt provinciales et infimi sunt superiores locales. — 4. Praelati et superiores religiosorum non solum habent potestatem dominativam,

quaedam princeps exercet, quaedam senatus; vel eadem communicantur, cum rex quaedam sine nobilitatis vel populi arbitrio exsequi nequit, vel denique summum imperium certis conditionibus astringitur.

(23. Exhibet Sparta exemplum primi generis, ubi hoc modo omnes status temperati fuerunt, potissimum cum ephori fuerunt instituti. Adeoque auctor est Justinus, Lycurgum, in fundanda aequo jure Sparta, sic distribuisse vim majestatis, ut regibus auctoritas esset gerendi belli, senatui tutela regum, magistratibus judicia, et demum electio magistratum populo. Mistum quoque ad hunc fere modum Germanici imperii statum nonnulli tenent.

(24. Apparet secunda species mistionis in regno Poloniae, ubi sine arbitrio nobilitatis jura condere, abrogare aut mutare regi permissum non est. Idemque fere censendum de caeteris imperiis, ubi ordines sunt, quos vulgo *status* appellamus, praesertim si suo jure convenire valeant.

(25. Tertia species constituit regnum legitimum, non quia et alias rex non promiscue legibus sit solutus, sed quia nequidem potestas ex usu et ratione flectendi mutandique leges tunc soli regi sit, sed pariter ordinibus: nam et hi fere, ut assertores privilegiorum legumque, sub quibus rex recipitur, constitui solent. Sic quibusdam in rebus publicis in hanc legem adigi novus rex solet, ne sine consensu populi bellum aut foedus faciat, neve militiae munus (nisi pro defensione patriae) invito implicet.

(26. Variis quoque sanctionibus haec leges solent muniti. Aliquando enim (sed periculoso exemplo) subditis exuendi obsequium jus datur, si pactis, legibusque non stetur; usitatissimum est religione jurjurandi eos astringi, quos illos admoneat poetae versus:

Si genus humanum, et mortalia spernitis arma,
At sperate deos memores laudi atque nefandi.

(27. Porro generale juramentum e Republica, et justitia gubernandi non efficit statum mistum. Quae enim, inquit Papinianus, dubitationis tollendae causa contractibus inferuntur, jus commune non laedunt. Sed tunc demum, cum certis capitalis modum, finesque summae potestatis praescribit arctiores, quam jure suo haberet. Hoc juramentum prior princeps obsequium jurent, quia, cum ad id sub conditione obligati sint, prius conditio impleri debet juramento principis. At vero diversum est circa commune illud principis jusjurandum. Ante enim cives suo juramento obstringere obsequii fidem debent.

qualem habent patresfamilias in suos, sed etiam spiritualem jurisdictionem, quae in ipsis est ordinaria et non delegata. — 5. Pro eligendis praelatis regularibus est attendenda forma in unaquaque religione praescripta, consueta: et talis forma electionis potest esse triplex, scilicet forma scrutinii, com-

(99) Confer eundem Zacchariam, t. I, *Antifebr. Latini*, diss. 2, cap. 4.